

Wyrok z dnia 8 maja 2008 r., V CSK 573/07

Artykuł 35 § 1 k.s.h. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 372 k.c.

Sędzia SN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Mirosław Bączyk

Sędzia SN Antoni Górski

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa "P.P.S.P." S.A. w W. przeciwko Andrzejowi R. i Jarosławowi O. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 maja 2008 r. skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6 września 2007 r.

uchylił zaskarżony wyrok i oddalił apelację pozwanych oraz zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 11 056 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję apelacyjną i kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Opolu wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2007 r. zasądził od pozwanych Andrzeja R. i Jarosława O. na rzecz "P.P.S.P." S.A. w W. solidarnie kwotę 149 113,09 zł z odsetkami. Ustalił, że pozwani byli współnikami spółki jawnej „J.” w K.-K. Spółka ta nie zapłaciła ceny zakupionych u powoda wyrobów spirytusowych w kwocie dochodzonej w pozwie, przy czym wymagalność świadczenia za dwie partie dostarczonego towaru powstała w dniach 1 lutego i 2 kwietnia 2003 r. W dniu 11 sierpnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Opolu ogłosił upadłość spółki „J.”. W postępowaniu upadłościowym ujawniła się niemożność zaspokojenia roszczenia powoda, zgłoszonego i uznanego w tym postępowaniu, ponieważ na liście wierzytelności zaliczono je do „nieściągalnych” kategorii VI i VII. Wierzyciel wezwał wówczas pozwanych do zapłaty długu na podstawie art. 22 § 2 k.s.h., a w dniu 25 stycznia 2007 r. wytoczył przeciwko nim powództwo.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za zasadne, nie dzieląc zgłoszonego przez pozwanych zarzutu przedawnienia. Przedawnienie roszczeń wynikających z umowy sprzedaży jest dwuletnie (art. 554 k.c.), ale – zdaniem Sądu – zostało przerwane w dniu 11 sierpnia 2003 r. w wyniku ogłoszenia upadłości spółki (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Pozwani mogli się powołać na zarzuty przysługujące spółce jawnej, jednak zarzut przedawnienia, istotny w tej sprawie, spółce nie przysługiwał.

Po rozpoznaniu apelacji pozwanych Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił zaskarżony wyrok oddalił powództwo. Uznał, że dochodzone roszczenie zostało przedawnione, wierzytelność powoda bowiem, wynikająca z umowy sprzedaży, podlegała dwuletniemu przedawnieniu (art. 554 k.c.) rozpoczynającemu bieg w kwietniu 2003 r., podczas gdy powództwo zostało wytoczone w dniu 26 stycznia 2007 r. Nastąpiło wprawdzie przerwanie biegu przedawnienia, ale tylko wobec spółki, a nie wobec pozwanych ponoszących z nią odpowiedzialność solidarną (art. 22 § 2 k.s.h.). Obowiązuje wówczas art. 372 k.c., powodujący, że zawieszenie biegu przedawnienia przeciwko spółce nie miało skutku wobec pozwanych, którym przysługiwał własny zarzut przedawnienia. Powód uprawniony był natomiast do skutecznego dochodzenia wobec wspólników roszczenia nieprzedawnionego (art. 31 § 2 k.s.h.).

Powód w skardze kasacyjnej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy zgodnie z jego żądaniem, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Powołał się na naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 22 § 2, art. 31 § 1 i 2 oraz art. 35 § 1 k.s.h., a także art. 372 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Spółka jawna, jako spółka osobowa, uzyskała podmiotowość prawną; może nabywać prawa, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana (art. 8 § 1 k.s.h.). W konsekwencji nastąpiło rozdzielenie majątku spółki i wspólnika oraz odpowiedzialności spółki i wspólnika, istnieje jednak nadal silna więź między spółką jawną a wspólnikiem, bardziej rygorystyczna niż przewidziana w art. 299 k.s.h., wspólnik bowiem odpowiada za zobowiązania spółki jawnej całym majątkiem bez żadnych ograniczeń, solidarnie z innymi wspólnikami i samą spółką (art. 22 § 2 k.s.h.). Wierzyciel spółki jawnej ma jednak obowiązek prowadzenia egzekucji w pierwszej kolejności z majątku spółki i dopiero w razie jej bezskuteczności możliwa jest egzekucja z majątku wspólnika (art. 31 § 1 k.s.h.). W tym wyraża się

subsydiarność (wtórność) odpowiedzialności wspólnika; występuje ona w fazie egzekucji.

Nie ma jednak wątpliwości, że odpowiedzialność wspólnika jest odpowiedzialnością za cudzy dług (dług spółki), a nie za własny dług. Jej przesłanką jest istnienie długu osoby trzeciej, za którą inna osoba ponosi odpowiedzialność *ex lege* (na podstawie art. 22 § 2 k.s.h.). Należy w konsekwencji przyjąć, że przewidziana w art. 22 § 2 k.s.h. solidarność ma swoisty charakter, gdyż jej skutki zostały w pierwszej kolejności określone w przepisach szczególnych, tj. w kodeksie spółek handlowych, a nie w przepisach kodeksu cywilnego, w szczególności co do możliwości zgłoszenia zarzutów przez wspólnika wobec wierzycieli spółki. Nie ma wątpliwości, że wspólnikowi przysługują zarzuty osobiste wobec wierzyciela (art. 375 § 1 k.c. w związku z art. 22 § 2 i art. 2 k.s.h.), jednak zarzuty wynikające z umowy podstawowej łączącej spółkę jawną z wierzycielem nie są zarzutami osobistymi wspólnika; są to zarzuty przysługujące spółce, na które może się on powołać tylko z mocy art. 35 § 1 k.s.h., „przejęte” od spółki w ramach odpowiedzialności za cudzy dług. Ta pochodność zarzutów oznacza, że muszą one, rzeczywiście przysługiwać spółce w chwili zgłoszenia ich wobec wierzyciela. W piśmiennictwie podkreśla się, że wskazania wynikające z art. 89 k.h. są tutaj aktualne.

W rozpoznawanej sprawie pozwani wspólnicy nie mogli skutecznie powołać się na własny zarzut przedawnienia roszczenia z umowy sprzedaży, gdyż nie byli jej stroną. Zarzut ten przysługiwał natomiast spółce, ale w stosunku do niej bieg przedawnienia został bezspornie przerwany (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.) i nie rozpoczął biegu od nowa (art. 124 § 2 k.c.). Ze względu na tak ukształtowany w przepisach szczególnych (w kodeksie spółek handlowych) sposób obrony wspólnika, wyłączony został przepis art. 372 k.c. w odniesieniu do zarzutu przedawnienia, należy bowiem przyjąć, że ma on charakter przepisu ogólnego wobec szczególnego unormowania zamieszczonego w art. 35 § 1 k.s.h.

Pozwani powołali się wyłącznie na przedawnienie roszczenia powoda wynikającego z umowy sprzedaży, nie doszło jednak do przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, wspólnicy nie mogą zatem skorzystać z zarzutu przejętego od spółki. W konsekwencji należało uchylić zaskarżony wyrok i oddalić apelację pozwanych (art. 398¹⁶ k.p.c.).

